

llaç amb l'ètimon del nostre mot ve encara realçada pel fet que la fonètica històrica exigeixi una base amb -r- sorda en la intervocàlica originària de la forma antiga d'aquest.

¿Què és la síl·laba inicial de *CATULLA que així s'afegiria? Pot ser, i és la resposta més fàcil, que de tan fàcil quasi s'imposa, el resultat d'un encreuament o suma del TULLA cèltic amb un sinònim. En particular el grup llatí format per CATINUS i el seu diminutiu CATILLUS, que en efecte vénen a significar el mateix: 'olla, bací, gresol, escudella', aquell el mot que ha passat a la nostra toponímia amb el sentit de 'conca, fonda', en el conegut *Cadí*, tan repetit en els nostres Pirineus, a Cerdanya, en el Conflent, pertot, en el nom de la Serra, i de la vall canigonesa famoses, i en dotzenes d'altres, i, en el sistema ibèric, en la forma mossàrab *Catí*, des dels Ports de Beseit al Maestrat i fins a les serres de Petrer, a Alacant; aquest, com a origen del basc. *gatulu*, *katulu*, *katiļu* 'tassa', 'gamella', 'escudella' (cf. el que ja deia d'aquest, en el DCEC).

La variant *catolla* que el dicc. *AlcM* dona com a pròpia del Baix Segre (Sidamon) podria ser antiga, i deguda a la consciència del caràcter combinat del mot, en la composició del qual entra *tolla*; i *cotull* s'usa a prop, a Aitona, per a 'comporta per passar aigua d'un rec a un altre rec'. En principi és més convincent, quan es parla d'encreuaments, la hipòtesi de l'encreuament amb un sol i determinat sinònim, que no necessiti influències auxiliars per fer-nos-el admetre; i aquest és el cas ací, com comptem amb la convivència incontestable de dos mots ben equivalents i vius en el nostre sòl per moltes centúries; però en aquest cas hem de reconèixer que n'hi havia encara d'altres de no menys adequats: ÒLLA, ultra el seu valor propi i casolà, apareix com a nom del toll o gorga, amb gran extensió local en castellà, i fins en terres nostres (i en aquestes com a vell nom de lloc, *Carant d'Olles*, ÒLLA FRACTA > *La Freita*, etc.); *cocó* i el seu ètimon CAUCUS, CAUCONE, ha donat el nom de la cadolla, *cocó*, més estès en català oriental.

Altres on la versemblança d'una acció convergent va esvanint-se, per conceptes variis, sense decaure del tot: *codina*, els molts derivats i cpts. de CAVUS, els continuadors de l'àr. *qādūs* (cat. *caduſ*, cast. *cadozo*). Notable acumulació de sinònims en CA- que acaba d'arrodonir l'explicació cercada: la combinació *CATULLA, de TULLA amb CATILLUS, -INUS, que de tota manera és tan versemblant que sorgís des d'antic, en lloc de limitar-se a fets de «paraula», quedà consolidada, ajudant-hi tot això, des d'època remota, bastant anterior al moment en què la recull un doc. del S. X, i des de llavors seguí l'evolució fonètica normal, amb sonorització de la -T- intervocàlica.

En un detall podem vacillar, sobretot observant que l'àrea del nostre mot queda quasi interrompuda en el Baix Maestrat i els Ports, per una espècie de variant *codina*, que allí no és, com en el Princ., l'espècie de llosa extensa i planera, sinó el mateix que una *cadolla*: la *codina* a Càlig la defineix Borràs Jarque com a «clot o basseta d'aigua en la roca» (*BSCC* XIV, 90); i

a mi m'ho definiren allí mateix com «un clot que no s'hi acaba mai l'aigua»; a Bellestar *les kudines* de Santa Paula són «unes piques abuidades al cingle, que hi ficaven pólvora», i *kodina* vaig oir amb el mateix sentit a Santa Madalena de Polpís (1961); com que és un significat incompatible amb el de *codina* en el cat. general, i a Benicarló, a tocar d'allà, això mateix ja es diu *kodòla*, la cosa més senzilla i raonable és creure que ací hi ha un encreuament local de *codolla* sigui amb *baci*, *bacina*, sigui amb *BADINA*. Tanmateix el fet que això coincideixi amb la variant *codolla* amb *cod-* que hem vist tan estesa en el valencià de Migjorn i en el Sud del Priorat, ens suscita l'escrúpol de si no hauríem de partir d'una base *COT-*, per al nostre mot, en lloc del CAT- postulat com a *CATULLA. L'explicació més senzilla, però, és que aquest *codina* és el ll. CATINUS quasi pur, si bé girat en femení i que en aquest cas l'encreuament amb *codolla* no hi apareix sinó en forma incipient, en la o de la síl·laba inicial.

Notem, però, que el detall de la variant en *co-* capdavaïll importa poc per a la idea general, com sigui que cooperant-hi l'acció de *cocó* i CAUCONE (i fins *cofurna*, *cobauma*, etc.), igual podem parlar d'una base oscil·lant CATULLA/COTULLA sense que ens calgui canviar l'essència de la idea. ¿O hauríem de pendre en consideració un possible prefix pre-romà *KO-*, que fos el que combinant-se amb TULLO/TULLA pre-romà, hauria creat *KOTÛLLA des dels orígens? Aquesta variant de la idea no hem de descartar-la car tan fàcil fóra una dissimilació de les vocals (COTV- > *cado-*) com una assimilació *cado-* > *codo-*; però és menys convincent, car si bé no és pas la primera vegada que s'admet aquest prefix en cèltic, amb la forma sense -N fins davant consonant (veg. les discussions entorn del celtoide *coderc* en *TopHesp.* II, 267, i en el glossari de les *VidesR*, s. v. *codèrcol*), per part dels celtistes més especialitzats aquesta idea ha estat acollida amb més objeccions que confirmacions, per més que hagin continuat apareixent alguns indicis que permetrien tornar a posar en el teler aquesta teoria prefixal; però a l'escepticisme que això ja inspira s'afegeix el fet que només la variant CAT- està documentada en els textos antics (*chatolla* 979, *cadolla* 1673). Vegeu tanmateix a *FREIXE* (*acaſresna*).

1 Anotat, 1963, en 26 pobles diferents. Excepcions: *godòla* Benitjar, i com ja és d'esperar, caiguda de la -d- intervocàlica en el llunyà migjorn, seguida en part de repleció del hiatus —*kogòla* o *kogolèta* a Beneixama i la Canyada de Biar—, en part, de diferenciació *koòla*, a Petrer i Castalla; en fi, a Crevillent, fusió de les dues vocals en la intermèdia, o oberta, *kòla*.

CADÒRSA, 'biga comunera horitzontal de la baraca valenciana' (SaGuarner, *Les Barraques V.*, pp. 22-23): l'isolament del mot dins el nostre lèxic i la limitació als medis rústics de l'Horta valenciana suggereixen un mossarabisme, possiblement un **qatāssa* evolució (comparable a *Cocentaina* COSTEN- < CONTESTANIA i els altres fets aplegats en *EntreDL* III, 159-